

**LOKALNI PLAN AKCIJE ZA DJECU OPŠTINE ROŽAJE
2012-2017**

Uvod.....	3
Proces i metodologija izrada dokumenata.....	3
Analiza stanja	4
1.Stanje u sektoru zdravstvene zaštite djece	5
2.Stanje u sektoru obrazovanja djece	9
3.Stanje u sektoru socijalne zaštite djece	16
4.Stanje u sektoru bezbjednosti djece	19
5.Zaštita životne sredine	23
6.Sport, kultura i slobodno vrijeme	24
Monitoring i evaluacija	28
Realizacija Lokalnog Plana Akcije za djecu	28
Informisanje javnosti	29
Participacija djece i njihovih porodica	29
Finansijska sredstva za implementaciju LPAD	29
Implementacija LPAD	29
Tim koji je radio na izradi LPAD	30
Skraćenice	31

Rožaje, 17. 05. 2012.god

Današnje vrijeme, burnih društvenih događanja na lokalnom i globalnom planu, zahtijeva da se svi činioci koji utiču na društvene procese aktivno uključe u upravljanje istim.

Posebno smatram neophodnim, da je u vremenu za nama izostala ozbiljna pažnja i briga društvene zajednice u cjelini, prema onima koji su budućnost njenog razvoja a to su djeca i mladi.

Zato sam smatrao, a vjerujem da sam na strani ogromne većine svih progresivnih društvenih činilaca, da je neophodno se posvetiti problemima razvoja i unapređenja statusa u društvenoj zajednici djece i omladine, pogotovo umajući u vidu da smo populaciono najmlađa Opština u Crnoj Gori.

Dakle, Rožaje, i mi lično, prema toj gruaciji stanovništva, imamo posubnu odgovornost, zato što od 23 000 stanovnika, koliko po posljednjem popisu broji naša Opština, oko 9 hiljada naših sugrađana je u dobi ispod 18 godina.

Vjerujem, da ćemo urađenim Lokalnim planom akcije koji smo radili zajedno i uz podršku UNICEF-a, napraviti prvi korak u sopstvenoj posvećenosti mladim generacijama koje dolaze, da će njihovo aktivno učešće u društvenim procesima u našoj sredini značiti ozbiljan pomak u zajedničkom građenju naše zajedničke budućnosti, življenja na ovom prostoru čime će se društvena vrijednost i značaj ove populacije u društvu dodatno unaprijediti i osnažiti.

U ime ove naše svete zamisli, da promijenimo politički uticaj djece i mladih ljudi, na sveukupne društvene procese, ubijeđen sam da će svekolika korist ostvarivanja zadatih ciljeva biti nemerljiva.

Predsjednik Opštine
Nusret Kalač

UVOD

Lokalni plan akcije za djecu (LPAD) je strateški dokument koji definiše kratkoročne, srednjoročne i dugoročne strategije i prioritetne akcije kako bi se stvorilo optimalno okruženje da se podrži razvoj djece i omladine i da se obezbijedi njihovo aktivno učestvovanje u javnom životu u opštini Rožaje. Potreba za unaprijeđenjem stanja u ovoj oblasti prepoznata je još 2004. godine, kada je Vlada Republike Crne Gore usvojila Nacionalni plan akcije za djecu, za period 2004 -2010.godine (NPA). Ovaj dokument predstavlja nacionalni strateški okvir usmjeren, generalno, ka poboljšanju uslova života za djecu. Dokument sadrži ciljeve koji su usklađeni sa principima Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, Deklaraciji i akcionom planu „Svijet po mjeri djeteta“, koji je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija 2002. godine.

Problemi djece na nivou lokalne zajednice u dosadašnjem periodu u Rožajama su parcijalno tretirani, odnosno posmatrani kroz pojedine oblasti društvenog života. S tim u vezi nisu postojali ni sređeni i sistematizovani podaci o stanju djece na području opštine, a zbog institucionalne nepovezanosti, niti bilo kakvo strateško opredjeljenje lokalne zajednice prema problemima položaja i prava djece na lokalnom nivou.

Iz ovih razloga prepoznata je potreba za izradom lokalnog akcionog plana za djecu u cilju definisanja strateških ciljeva koji bi se zasnivali na sveobuhvatnoj analizi stanja svih segmenata života djece opštine Rožaje i prioritetima odabranim od strane svih aktera uključenih u proces izrade samog dokumenta. Ovim aktivnostima će se poboljšati realizacija prava djece u svim oblastima i podići zainteresovanost i obaviještenost svih segmenata društva o stanju djece i njihovim potrebama. Takođe, realizacijom aktivnosti iz ovog dokumenta će se ojačati kapaciteti lokalne zajednice na planu poboljšanja položaja svakog djeteta u našoj opštini.

Uz finansijsku i tehničku podršku kancelarije UNICEF-a za Crnu Goru, u novembru 2010. godine opština Rožaje je započela proces izrade lokalnog plana akcije za djecu.

PROCES I METODOLOGIJA IZRADE DOKUMENTA

Proces izrade Lokalnog plana akcije za djecu u opštini Rožaje, obuhvatao je sljedeće korake:

- U skladu sa iskustvima opština koje su donijele ovaj dokument, predsjednik Opštine je formirao Menadžment tim za upravljanje projektom;
- S obzirom na činjenicu da je riječ o kompleksnom dokumentu koji podrazumijeva širi krug oblasti, formiran je Medjusektorski tim sastavljen od predstavnika institucija i nevladinih organizacija koje rade sa djecom i za djecu i to: Opštine Rožaje, dječijeg vrtića, osnovnih i srednjih škola, MUP i JU Ispostava

Rožaje, Dom zdravlja Rožaje, Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje, nevladinih udruženja koja rade za djecu i sa djecom i naravno predstavnici djece;

- U cilju jačanja kapaciteta članova i članica međusektorskog tima, organizovan je ciklus od 2 radionice o strateškom planiranju, u saradnji sa Centrom za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO). Na tim radionicama su definisana i problemska područja tj. sektori u kojima su grupisani prioriteti za djecu u opštini i to: zdravstvo, obrazovanje, socijalna zaštita, bezbjednost, zaštita životne sredine i sport, kultura i slobodno vrijeme. Takođe, na radionici su definisane vizija i misija:

Vizija: Bezbržno djetinjstvo-srećna budućnost

Misija: Stvaranje uslova za unaprjeđenje zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja, jednakih prava, bezbjednosti, i slobodnog vremena djece u lokalnoj zajednici u skladu sa *UN Konvencijom o pravima djeteta* i relevantnim međunarodnim standardima

- Formirani su sektorski timovi i to: tim za obrazovanje, tim za zdravstvo, tim za socijalnu zastitu, tim za bezbjednost, tim za zaštitu životne sredine i tim za slobodno vrijeme. Početna istraživanja o stanju po pojedinim sektorima rađena su na način što su od nadležnih institucija i organizacija po unaprijed utvrđenim upitnicima dobijene detaljne informacije sa raspoloživim podacima o pojedinim pitanjima.
- Organizovane su četiri fokus grupe čiji su učesnici bili predstavnici Doma zdravlja, nastavnici iz osnovnih i srednjih škola, roditelji, predstavnici MUP-a i javne uprave, Osnovnog suda, Suda za prekršaje, Centra za socijalni rad i djeca srednjoškolskog uzrasta. Fokus grupama je obrađeno svih pet oblasti iz LPAD. Precizno su definisani problemi u zajednici i date su preporuke za rješavanje istih.

ANALIZA STANJA

Broj stanovnika u opštini Rožaje je **22 964**, od toga je djece 8121 prema Popisu iz 2011.g. I to:

0-4 god.-2024 djece

5-9-god.-2065 djece

10-14 god.-1936 djece

15-19 god.-2096 djece,¹

75 djece je iz porodica raseljenih lica², dok ne postoji tačan podatak koliko ima djece koja imaju smetnje u razvoju. U razvojnom savjetovalištu, pri Domu zdravlja, ima 174 otvorena kartona za djecu sa nekim vidom smetnje u razvoju, ali taj broj nije konačan.³ Devetoro djece sa smetnjama u razvoju je smješteno u ustanove socijalne zaštite.

Posebno zabrinjava podatak da su roditelji 1/3 od sve djece u opštini Rožaje (2687) korisnici MOP-a. Broj djece bez jednog ili oba roditelja je 144, dok je broj djece

¹ Podaci MONSTAT-a

² Podaci Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica CG

³ Podaci Doma zdravlja Rožaje

razvedenih roditelja 217. Znatno je i broj djece koja žive u teškim stambenim uslovima, a to je 437⁴.

1. STANJE U SEKTORU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE DJECE

Prava iz oblasti zdravstvene zaštite djece na teritoriji opštine Rožaje ostvaruju se kroz primarni i nivo zdravstvene zaštite koja se ostvaruje u Domu zdravlja .

Broj pedijataru u Domu zdravlja Rožaje je 5 i jedan pedijatar na specijalizaciji. Ovaj broj pedijataru u opštini u odnosu na broj djece zadovoljava potrebe za ostvarivanje primarne zdravstvene zaštite.

Dom zdravlja ima moderno opremljeno porodilište a tri ginekologa koji rade u njemu zadovoljava trenutne potrebe na području opštine.

U Domu zdravlja postoje sledeće službe:

- Savjetovalište za trudnice,
- Populaciono savjetovalište za dijabetes,
- Savjetovalište za mlade koji sprovodi program odvikavanja od pušenja
- Razvojno savjetovalište za djecu sa smetnjama u razvoju
- Centar za mentalno zdravlje
- Savjetovalište za reproduktivno zdravlje i adolescente u sklopu programa rada izabranog ginekologa

Pored navedenih sadržaja u Domu zdravlja, jednom sedmično angažuju se spoljni saradnici - specijalisti iz Opšte bolnice Berane – hirurg, fizijatar, ortoped, dermatolog, urolog, epidemiolog i mikrobiolog. Angažovanje spoljnih saradnika doprinosi unaprjeđenju zdravstvene zaštite u opštini, putem obezbjeđivanja specijalističkih profila koji nijesu u okviru zdravstvene zaštite na nivou doma zdravlja.

U okviru nadležnosti Doma zdravlja rade i seoske ambulante u selima: Bać, Biševo, Donja Lovnica, Bukovica i Bašča. U njima jednom ili dva puta nedjeljno, zavisno od potrebe, ordiniraju izabrani ljekari. Ovaj vid pružanja zdravstvenih usluga pokazao se kao dobar način približavanja zdravstvenih usluga korisnicima jer se ambulante nalaze u selima koja su udaljena od Doma zdravlja u Rožajama.

Stomatološke ambulante su u privatnom sektoru. Stomatolozi pružaju usluge korisnicima osiguranja po ugovoru sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore. Od deset stomatoloških ordinacija ugovor je zaključilo pet. Bitno je da ambulante koje imaju ugovor sa Fondom besplatno pružaju usluge djeci i da su dvije ordinacije smještene u gradskim osnovnim školama što se pokazalo kao veoma dobra praksa približavanja stomatoloških usluga djeci. Nedostatak u pružanju stomatoloških usluga je što u opštini ne postoji ortodont koji bi djeci besplatno pružao usluge, već je ta ordinacija locirana u Beranama što iziskuje mnogo više troškova za korisnike osiguranja iz Rožaja.

⁴ Podaci Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje

I pored postojanja određenog broja savjetovališta, ne postoje programi od značaja za zdravstvenu zaštitu u opštini. U Savjetovalištu za reproduktivno zdravlje i adolescente ne postoje adekvatni programi na temu reproduktivnog zdravlja i seksualnosti. Ovi programi nijesu zastupljeni ni u srednjim školama. Osim toga, nedovoljno je programa na temu borbe protiv bolesti zavisnosti. Nijedna ustanova ne razvija ovakve programe, a situacija u nevladinom sektoru je slična. Samo je NVO „Zeleni gaj” prošle godine sprovodila projekat „Zdravi stilovi života i narkotici” i to u dvije osnovne škole. Nedostatak u opštini Rožaje je i taj što ne postoje savjetovališta za mlade ni u okviru škole ni u okviru zdravstvene institucije. Na nivou opštine Rožaje ne sprovode se promocije zdravih stilova života među mladom populacijom. Generalno, nizak je nivo svijesti ukupnog stanovništva o značaju očuvanja zdravlja.

Broj djece sa nekim vidom smetnje u razvoju varira, trenutno ima 174 otvorena kartona u Razvojnom savjetovalištu pri Domu zdravlja. U savjetovalištu je angažovan logoped jednom nedjeljno ali sa fizikalnom terapijom je nemoguće započeti jer ne postoji ništa od neophodnih rekvizita. Nema dovoljno sredstava za plaćanje stručnjaka. Planirana je izgradnja dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju koji bi omogućio adekvatnu pomoć i njegu djeci sa težim smetnjama u razvoju koja ne mogu biti obuhvaćena inkluzivnim obrazovanjem. Izgradnja dnevnog centra bi značajno doprinijela deinstitutionalizaciji djece sa smetnjama u razvoju kao i obezbjeđivanju kontinuiranog servisa za ovu kategoriju djece na lokalnom nivou.

Od ukupnog broja interno raseljenih lica, broj djece i omladine do 18.godina je 75⁵. Djeca interno raseljenih lica imaju pravo na zdravstvenu zaštitu.

Ukupan obuhvat obavezne vakcinacije na nivou opštine Rožaje za 2009. iznosi 99, 05%, dakle, obuhvat svih imunizacija je iznad zakonskog minimuma koji iznosi 95%.

Dom zdravlja vrši sistematske preglede u svim osnovnim školama. Ovaj pregled ne obuhvata pregled zuba kod djece od strane stomatologa, tako da bi trebalo započeti sa praksom da u timu za sistematske preglede bude i stomatolog.

U Ispostavi Rožaje nije bilo evidentiranih slučajeva uživaoca opojnih droga među djecom.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA DJECE				
1. Strateški cilj	KVALITETNA I SVEOBUHVAATNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA DJECE			
1.1.Podcilj	Poboljšana primarna zastita djece			
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska Procjena
1.1.1. Sprovođenje	Realizovano	• Opština	kontinuirano	1.000,00€

⁵ Podaci Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica CG

programa promocije zdravih stilova života među mladom populacijom	najmanje 10 programa do kraja realizacije LPAD	Rožaje <ul style="list-style-type: none"> • Škole • NVO sektor 	2012-2017	
1.1.2. Sprovođenje programa zdravstvene edukacije ukupnog stanovništva o značaju očuvanja zdravlja	Realizovano najmanje 10 programa do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • NVO 	kontinuirano 2012-2017	1.000,00€
1.1.3. U svim osnovnim školama obezbijediti psihologa	Zapošljeni psiholozi u školama u naredne dvije godine	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Škole 	2012-2014	40.000,00€
1.1.4. Na nivou lokalne uprave formirati kancelariju za borbu protiv narkomanije.	Formirana kancelarija za borbu protiv narkomanije	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012-2013	8.400,00€
1.1.5. Proširiti broj programa u okviru Savjetovališta za mlade	Uvedeno najmanje 5 novih programa u okviru Savjetovalista do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja 	2012-2017	500,00€
1.1.6. Proširiti broj programa u okviru Savjetovališta za reproduktivno zdravlje i adolescente	Uvedeno najmanje 5 novih programa u okviru Savjetovalista do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja 	2012-2017	500,00€
1.1.7. Redovno obavljanje sistematskog pregleda zuba kod školske djece	Sistemtski pregledi se obavljaju kod djece svake dvije godine	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja • Škole 	Kontinuirano 2012-2017	500,00€
1.1.8. Sprovoditi javne kampanje na temu „Borba protiv bolesti zavisnosti“	Realizovano najmanje 2 kampanje na godišnjem nivou	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja • Škole • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	1.000,00€

1.1.9. Lobiranje kod Fonda za zdravstvo CG za dodjelu ugovora ortodontu na teritoriji opštine Rožaje	Održano 5 sastanaka sa ciljem lobiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja • Škole 	2012	200,00€
1.1.10. Izgradnja kose rampe na ulazu u zgradu Doma zdravlja	Izgrađena kosa rampa na zgradi Doma zdravlja do kraja realizacije dokumenta	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zdravlja • Dom zdravlja 	2012-2017	5.000,00€
1.2. Podcilj	Poboljšani nivo zdravstvene zaštite djece sa smetnjama u razvoju			
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska Procjena
1.2.1. Povećan broj programa u okviru Savjetovališta za djecu sa smetnjama u razvoju	Uvedeno najmanje 5 novih programa u okviru Savjetovališta za djecu sa smetnjama u razvoju	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja 	Kontinuirano 2012-2017	500,00€
1.2.2. Uspostavljanje baze podataka o djeci sa smetnjama u razvoju	Izrađena baza podataka u neredne dvije godine	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • NVO • Dom zdravlja • Centar za socijalni rad 	2012-2014	2.000,00€
1.2.3. Opremanje Savjetovališta za djecu sa smetnjama u razvoju potrebnim rekvizitima za rad fizioterapeuta i psihologa	Opremljena savjetovališta	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • NVO • Dom zdravlja 	2012	5.000,00€
1.3. Podcilj	Ojačani kapaciteti zdravstvenih radnika			
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska Procjena
1.3.1. Organizovanje obuke zdravstvenog osoblja na nivou primarne zdravstvene na temu stigme i diskriminacije djece sa	Organizovano najmanje 10 obuka za najmanje 20 zdravstvenih radnika do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja 	2012-2017	3.000,00€

teškoćama razvoju	u				
1.3.2 Organizovanje obuke za zdravstvenog osoblje na svim nivoima za rad prepoznavanje i načine podrške djeci žrtvama nasilja		Organizovano najmanje 5 obuka za najmanje 15 zdravstvenih radnika do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Dom zdravlja 	Kontinuirano 2012-2017	1.500,00€

U k u p n o: 70.100,00€

2. STANJE U SEKTORU OBRAZOVANJA DJECE

Mrežu vaspitno obrazovnih ustanova na teritoriji opštine Rožaje čine:

Jedan dječiji vrtić, deset matičnih osnovnih škola sa dvanaest područnih odjeljenja, jedna gimnazija I srednja stručna škola.

Usluge predškolskog obrazovanja u 2011 god.koristi 134 djece. Obuhvat je mali i za sve tri obrazovne grupe manji je od prosječnog na nivou države. Obuhvat na državnom nivou za djecu do 3 godine iznosi 12,1 % dok je u Rožajama je 1,5%, za djecu od 3 do 5 godina obuhvat na nivou države iznosi 38,25 dok je u Rožajama % 11,12 % I za djecu od 5 godina do polaska u školu na nivou države 41,15 % dok je u Rožajama 10,30%.⁶

Medju korisnicima usluga vrtića ima 10 korisnika MOP-a (trenutno, taj broj varira), 5 djece živi sa 1 roditeljem. Poslednje 3-4 godine (2006 do 2011 god.) veliko je interesovanje za upis djece od 1 do 3 godine a predškolska ustanova nije u mogućnosti da primi 60% djece tog uzrasta .Kapaciteti su nedovoljni, ali postoji mogućnost iskorišćenja dodatnog prostora uz ulaganja u cilju povećanja broja djece u vrtiću. Kako je zakonom predviđeno da djeca od 6 mjeseci mogu da pohađaju vrtić srećemo se sa problemom nedostatka prostora I neadekvatne opremljenosti postojećeg. Grijanje je kvalitetno urađeno, sanitarni nadzor redovan uz odlične ocjene, obroci kvalitetni I dovoljni. Objekat nije prilagodjen osobama sa invaliditetom. Problem predstavlja I nepostojanje saobraćajne signalizacije pa se auta parkiraju ispred kapije što otežava pristup vrtiću.U dječijem vrtiću radi 8 vaspitača I 2 medicinske sestre. Vaspitači se kontinuirano edukuju kroz seminare i obuke. Angažovanje personalnog asistenta ili asistenta u nastavi bi znatno doprinijelo kvalitetu izvođenja nastave za djecu sa teškoćama u razvoju koje ima sve više u vrtiću.

Osnovnu školu u 2011 gog.pohađa 3586 učenika od kojih je djevojčica 1680⁷. U Rožajskim školama je izuzetno veliki broj djece iz siromaštvom ugroženih porodica, što otežava nabavku potrebnih udžbenika od strane roditelja ali djeca koja su korisnici MOP-a dobijaju udžbenike na korišćenje od strane Ministarstva prosvjete I sporta, što ovaj

⁶ Podaci iz Strategije ranog i predškolskog obrazovanja CG 2010-2015

⁷ Podaci MONSTAT-a

problem ublažava. Djeci sa sela su nedostupne razne društvene aktivnosti. Ako i postoji kompjuterske opreme u školama na selu internet im nije dostupan.

Istaknuta je neaktivnost i nedovoljno učešće roditelja i učenika u sistemu odlučivanja u obrazovnim institucijama. Đački parlament u školama nijesu aktivni, postoje samo formalno. Roditeljski savjeti nijesu uključeni na pravi način i nemaju nikakav uticaj. Uloga savjeta je pogrešno koncipirana. Sastanci se uglavnom sastoje od izvještaja o uspjehu učenika, ne raspravlja se o pitanjima bitnim za učenike. Učenici nemaju dovoljno informacija o mogućnostima vannastavnih aktivnosti, eskurzija niti dobijaju bilo kakve smjernice za pravilno usmjeravanje. Nezadovoljni su načinom organizovanja eskurzija, posebno zato što veliki broj njihovih drugara ne može sebi priuštiti ovakve izlete, pa se same eskurzije često ni ne organizuju. Nedostaju im vannastavne aktivnosti, kreativni programi, sve se svodi samo na nastavu. Kreativnim programima obuhvaćeni su samo učenici koji pohađaju nastavu kod profesora/ki koji iste sprovode. Ne postoje uslovi za kvalitetne i osmišljene fizičke aktivnosti. Znatno broj djece (oko 800) putuje duže od 2 km do škole, Ministarstvo prosvjete i sporta finansira prevoz đaka (raspon je od 20 do 40% učešća u finansiranju prema informacijama direktora škola), 32 učenika su napustili osnovno obrazovanje uglavnom iz ekonomskih razloga. Od strane Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama na inkluzivno obrazovanje usmjereno je 43 djece u škole na teritoriji opštine Rožaje ili specijalizovane ustanove. Dodatnu pomoć djeci pružaju članovi mobilnog tima koji rade sa njima jednom ili dva puta nedjeljno. Angažovanje asistenta u nastavi bi doprinijelo još kvalitetnijem obrazovanju djece sa smetnjama u razvoju, ali kod nas ovaj servis još ne postoji. Stručnu pomoć djeci sa teškoćama u razvoju obezbjeđuje NVO "Olakšajmo život djeci sa posebnim potrebama" Rožaje I to kroz rad logopeda, defektologa, fizioterapeuta i psihologa. Obuhvaćeno je 68 korisnika od 0 do 18 godina.

Što se tiče prostornih kapaciteta najveći nedostatak je nepostojanje fiskulturnih sala i kabineta u školama na seoskom području. Djeca su izrazila nezadovoljstvo školskim ambijentom, koji je neuredan, siv i monoton. Školska dvorišta su neuređena u svim školama. U pojedinim područnim odjeljenjima ne postoje mokri čvorovi (Lučice, Kalače, Ćosovica, Paučina, Daciće) što je problem koji treba što prije riješiti. Takođe u nekim školama grijanje nije savremeno urađeno, ali postoji. Prednost je što postoje Područna odjeljenja u skoro svim selima tako da djeca od 6 do 10 godina pohađaju školu u svom selu i ne putuju. Prilagođenost škola i vrtića djeci sa teškoćama u razvoju je na veoma niskom nivou, tako da ni u jednoj školi nema opreme za brajevu azbuku, zvučnih, slušnih i drugih pomagala koja su potrebna djeci sa teškoćama u razvoju. Što se tiče arhitektonskih barijera nijedna škola nema kosu rampu prilagodbenu za kretanje djece-korisnika invalidskih kolica. Nastava se izvodi u spratnim prostorijama, a nijedna škola nema hidrauličnu platformu ili lift, tako da je djeci korisnicima invalidskih kolica otežano kretanje i unutar školskih zgrada. Biblioteke postoje u svim školama, ali je potrebno obogatiti fond knjiga.

Nastavni kadar je uglavnom zadovoljavajući. Škole raspolažu adekvatnim kadrom, tj. obrazovni profili nastavnika odgovaraju predmetima koje predaju. Nastavnici kontinuirano prolaze obuke koje organizuje Ministarstvo prosvjete i sporta. U svim školama su zapošljeni pedagozi, OŠ "Mustafa Pećanin" ima defektologa i logopeda. Nijedna od osnovnih škola nema psihologa, iako gradske škole ispunjavaju uslove za zapošljavanje po jednog jer imaju preko 1000 učenika.

Gimnaziju "30. Septembar" u 2011 god. Pohadja 510 učenika. Nastavu izvodi 29 nastavnika. Neki od kabineta su dobro opremljeni, dok su kabineti za prirodne nauke neopremljeni (fizike, hemije, biologije). Grijanje je dotrajalo I potrebno je zamijeniti kotlovsko postrojenje sa čvrstog na tečno gorivo. Nastavnici su prošli seminar – reforma školstva, zatim obuka za "meis portal" u organizaciji Zavoda za školstvo. U gimnaziji postoji školska zajednica učenika koja dobro funkcioniše.

Srednja stručna škola 2011 god. Ima 673 učenika, nastavu izvodi 53 nastavnika. Škola ima obrazovne profile: elektrotehnika; mašinstvo I obrada metala; trgovina, turizam I ugostiteljstvo; ekonomija, pravo I administracija; šumarstvo I obrada drveta. Raspolaže adekvatnim kadrom, tj. obrazovni profile nastavnika odgovaraju predmetima koje predaju, opremljenost kabineta nije zadovoljavajuća, osposobljenost nastavnika za korišćenje ICT tehnologije nije zadovoljavajuća, grijanje je zastarjelo. Bezbjednost učenika je poboljšana uvođenjem video nadzora.

U proteklom periodu lokalna samouprava je uložila znatna sredstva za obrazovanje. Rekonstruisane su zgrade PO Malindubrava, Seošnica i Besnik, urađeno je grijanje u školi "Milun Ivanović" u Biševu I kupljena je zgrada za školu u Sinanovića Lukama za koju je u iznosu od 50% sredstava obezbijedila Opština. U saradnji sa Norveškom vladom sagrađen je sportski poligon u školi u Bašči, izgrađena je škola i sportski poligon Balotićima. Takođe u saradnji sa MPS izgradjen je sprat I uradjena fasada u Gimnaziji. Iz sredstava budžeta Opštine Rožaje izrađene su školske zgrade u selima Biševo i Lučice, a u toku je izgradnja škole u Grahovu.

OBRAZOVANJE DJECE				
1. Strateški cilj	POVEĆAN NIVO DJECE OBUHVAĆENE SISTEMOM OBRAZOVANJA			
1.1. Podcilj	Povećan obuhvat djece predškolskim obrazovanjem			
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska Procjena
1.1.1. Izgradnja jednog vrtića u opštini	Izgrađen vrtić do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> Opština Rožaje Vlada CG 	kontinuirano 2012-2017	400.000,00€
1.1.2. Obezbjedivanje posebne prostorije u okviru dijela za jaslice u vrtiću	Izgrađena prostorija u dijelu za jaslice do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo prosvjete i sporta Vrtić 	2012	20.000,00€
1.1.3. Obezbijediti olakšice za boravak u vrtićima djece iz siromašnih porodica bez obzira bili korisnici MOP-a ili ne	Smanjen novčani doprinos roditelja iz siromašnih porodica za 50 %	<ul style="list-style-type: none"> Vrtić 	kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.1.4 Izgradnja kose rampe ispred postojećeg vrtića, uređenje dvorišta i dvorišnog mobilijara	Izgrađena kosa rampa u naredne dvije godine Uredjeno dvorište	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo prosvjete i sporta Vrtić 	2012-2014	8.000,00€

1.1.5. Izgradnja tehničkih kapaciteta u vrtiću za boravak djece sa smetnjama u razvoju (utičnice, toaleti prilagođeni djeci sa smetnjama u razvoju)	Do kraja realizacije LPAD izgrađeni tehnički kapaciteti	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Vrtić 	2012-2017	8.000,00€
1.1.6. Edukacija vaspitačica za rad sa djecom sa smetnjama u razvoju	Do kraja realizacije LPAD obučiti najmanje 3 vaspitačice specijalizovane za rad sa djecom sa teškoćama u razvoju	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Vrtić 	2012-2017	500,00€
1.1.7. Realizacija kontinuiranih kampanju ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja i novih usluga	Realizovano najmanje 2 kampanje na godišnjem nivou	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • NVO 	2012-2017	10.000,00€
1.1.8. Za djecu RAE populacije primijeniti princip afirmativne akcije u cilju besplatnog uključivanja u predškolsku ustanovu od najranijeg uzrasta	Broj RAE djece uključene besplatno u vrtić povećan za 30 % do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Vrtić 	Kontinuirano 2012-2017	5.000,00€
1.1.9. Uređenje i adaptacija sale za sportsko-rekreativne i umjetničke aktivnosti djece u vrtiću	Sala za sportsko-rekreativne i umjetničke aktivnosti uređena i adaptirana	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Vrtić 	2014	6.000,00€
1.2. Podcilj	Poboljšan kvalitet osnovnog obrazovanja i povećan obuhvat djece ovom vrstom obrazovanja			
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.2.1. Sprovoditi programe nenasilnog rješavanja konflikata među vršnjacima, u učionici, u porodici.	Do kraja realizacije AP sprovedeno 20 programa nenasilne komunikacije među učenicima osnovnih i srednjih škola	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • MUP i JU 	Kontinuirano 2012-2017	2.000,00€
1.2.2 Povećati nivo svijesti i znanja među djecom o pojmu i	Do kraja realizacije LPAD sprovedeno 10	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	Kontinuirano 2012-2017	5.000,00€

značaju rodne ravnopravnosti.	programa rodne ravnopravnosti među učenicima osnovnih i srednjih škola	<ul style="list-style-type: none"> • Škole • NVO 		
1.2.3.Sprovesti programe usmjeravanja za učenike devetih razreda, edukacija o prednostima stručnog obrazovanja.	Sprovedene 2 prezentacije godišnje o mogućnostima upisa u srednju stručnu školu	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole 	Kontinuirano 2012-2017	1.000,00€
1.2.4.Uvodjenje servisa asistent u nastavi za sve škole koje izvode inkluzivno obrazovanje	Svaka škola koja izvodi inkluzivnu nastavu ima bar 1 asistenta u nastavi	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Škole 	Kontinuirano 2012-2017	195.000,00€
1.2.5.Osnivanje fonda na lokalnom nivou za stipendiranje mladih kadrova po potrebama lokalne zajednice	Osnovan fond	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012	20.000,00€
1.2.6.Izgradnja osnovne škole u gradu	Izgradjena škola	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Vlada CG 	2016	6.000.000,00€
1.2.7. Zamjena unutrašnje i spoljašnje stolarije u OŠ"Bratstvo i jedinstvo"	Postavljena nova stolarija u OŠ"Bratstvo i jedinstvo"	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori • Škole 	2013-2014	100.000,00€
1.2.8 Rekonstrukcija OŠ „ Mustafa Pećanin”(fasada i stolarija)	Postavljena stolarija i urađena fasada na OŠ „ Mustafa Pećanin ”	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škola 	2012-2017	150.000,00€
1.2.9. Izgradnja lifta za djecu sa smetnjama u razvoju u školi "M. Pećanin"	Izgradjen lift	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Dontori • Škole 	2012	25.000,00€
1.2.10 Rekonstrukcija zgrade u JU OŠ „ 25 maj” i dogradnja aneksa zgrade	Rekonstuisana zgrada JU OŠ „ 25 maj” i dograđen aneks zgrade	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škola 	kontinuirano2012-2017	900.000,00€
1.2.11.Uređenje fiskulturne sale u OŠ "Milun Ivanović"	Uređene fiskulturne sale OŠ "Milun Ivanović"	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Škole 	2013-2014	60.000,00€

1.2.12. Škole okrečiti i očistiti, organizovati akcije sa nastavnicima i roditeljima i zajedno i redovno održavati školsko dvorište.	Okrečene i očišćene škole i dvorišta	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • Roditelji • Djeca 	Kontinuirano 2012-2017	30.000,00€
1.2.13 Rekonstrukcija i sanacija školske zgrade u MZ Kalače	Rekonstruisana i sanirana školska zgrada u MZ Kalače	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012-2017	50.000,00€
1.2.14 Rekonstrukcija područnog odjeljenja Čosovica	Rekonstruisano područno odjeljenja Čosovica	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori • Škola 	2012-2017	50.000,00€
1.2.15 Regulisanje sanitarni čvor područnog odjeljenja Paučina	Regulisan sanitarni čvor u područnom odjeljenju Paučina	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori • Škole 	2012-2017	20.000,00€
1.2.16 Zamjena stolarije i podova u OŠ „Bač”	Zamijenjena stolarija i podovi u OŠ „Bač”	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori 	2012-2017	30.000,00€
1.2.17 Izgradnja nove školske zgrade u MZ Grahovo (II faza)	Izgrađena nova školska zgrada u MZ Grahovo	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škola 	2012	40.000,00€
1.2.18 Izgradnja nove školske zgrade u MZ Klanac	Izgrađena nova školska zgrada u MZ Klanac	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škola 	2012	75.000,00€
1.2.19 Izgradnja nove školske zgrade u MZ Daciće	Izgrađena nova školska zgrada u MZ Daciće	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škola 	2012-2017	200.000,00€
1.2.20 Podizanje potpornog zida na lijevoj obali Županice u dužini školskog dvorišta	Podignut potporni zid na lijevoj obali Županice u dužini školskog dvorišta	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori • Škola 	2012-2017	100.000,00€
1.2.21 Instaliranje ADSL u svim školama	Instaliran ADSL u svim školama na teritoriji opštine Rožaje	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • škole 	Kontinuirano 2012-2016	10.000,00€
1.3. Podcilj	Poboljšanje kvaliteta srednjoškolskog obrazovanja i povećanje obuhvata djece ovom vrstom obrazovanja			

Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.3.1 Zamjena grijanja u gimnaziji i SSŠ	Instalirano novo grijanje u Gimnaziji	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Škole 	2012	100.000,00€
1.3.2. Uređenje fiskulturne sale u gimnaziji, SSŠ	Uređene fiskulturne sale u gimnaziji i SSŠ.	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Škole 	2013-2014	60.000,00€
1.3.3 Rekonstrukcija zgrade SSŠ	Zamjena stolarije u JU SSŠ	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole 	2012-2017	400.000,00€
1.3.4 Opremanje kabineta za turizam i poljoprivredu u SSŠ	Opremljeni kabineti za turizam i poljoprivredu	<ul style="list-style-type: none"> • Lux development • Škole 	2012	150.000,00€

Ukupno: 9.240.500,00€

3. STANJE U SEKTORU SOCIJALNE ZAŠTITE DJECE

Imajući u vidu sveukupnu situaciju u društvu posljednjih 15-tak godina i ekonomsku krizu koja je razorila rožajsku privredu, povećan je broj nezapošljenih, naglo je pao životni standard, veći je broj stanovnika kojima je potrebna socijalna pomoć i došlo je do povećanja siromaštva u opštini, što neminovno zahtijeva snažnu i kontinuiranu podršku i zaštitu velikog broja porodica, pojedinaca, djece u riziku i lica u stanju socijalne potrebe.

Broj djece u 2011 god. Iz porodica korisnika MOP-a je 2 687, bez jednog ili oba roditelja 144, djece razvedenih roditelja je 217, a invalidne djece 186. Znatno je broj djece koja žive u teškim stambenim uslovima 437. Devetero djece u 2011 god. Je smješteno u ustanove i to: 2 u Zavod za djecu sa oštećenjem sluha i govora Kotor, 3 u Centar "1.jun" Podgorica, 4 u " Mladost" Bijela i 3 u Zavod za školovanje i profesionalnu rehabilitaciju invalidne djece i omladine Podgorica. U 2011 god. Pravo na smještaj u hraniteljske porodice imaju djeca bez roditeljskog staranja, u Rožajama ih trenutno ima 27. Broj djece u 2011 god. koja primaju dječiji dodatak 2794.⁸

Centar za socijalni rad ima 8 zapošljenih, prema sistematizaciji nedostaje 6 radnika. No i pored toga Centar pruža niz usluga kao što su: pomoć za knjige i školski pribor, program zdravstvene zaštite korisnika socijalnih zaštitnih prava lica koja po drugom osnovu nemaju zdravstveno osiguranje, povlašćena vožnja za lica koja su

⁸ Podaci Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje

korisnici tuđe njege i pomoći (jednom mjesečno) I druge vrste pomoći predviđene Zakonom o socijalnoj I dječijoj zaštiti. Pri centru postoje stručni timovi:

- Tim za brak I porodicu,
- Tim za maloljetničku delik venciju
- Tim za smještaj u ustanove socijalne zaštite
- Tim za praćenje društvenih pojava u opštini
- Tim za materijalno obezbedjenje

Ali postoje I oblasti u koje bi trebalo uložiti više truda I novca. Sistem socijalne zaštite djece čiji su roditelji korisnici MOP-a je neadekvatan, ni približno u odnosu na minimum potreba za ostvarivanje osnovnog ljudskog prava na dostojanstven život djeteta. Na nivou Centra nijesu formirani timovi za zlostavljanu djecu niti multidisciplinarni timovi za nasilje u porodici, što otežava efikasnu intervenciju u procesu zaštite djece ugrožene nasiljem. Ne postoje specifični programi podrške samohranim majkama što direktno utiče na živote djece. Nema kvalitetnih programa socijalne podrške, pomoći pri zapošljavanju niti obezbjeđivanje stambenog prostora. Prostorije Centra za socijalni rad raspolažu skromnim prostornim kapacitetima i osnovnom tehničkom opremom, ali same prostorije nijesu adekvatno opremljene posebno kada je u pitanju prostor namijenjen za susrete djece sa roditeljima. U posljednje 2 godine (2010 i 2011 god.) sredstava za jednokratne pomoći socijalno ugroženim licima i porodicama skoro da nema. Povremeno na osnovu anamneza službenika centra, Ministarstvo rada i socijalnog staranja obezbijedi skromnu jednokratnu pomoć za maksimalno 10 porodica godišnje.

Opština Rožaje pomaže socijalno ugrožena lica izdvajajući iz svog budžeta iznos od 50.000,00 € za jednokratne pomoći.

SOCIJALNA ZAŠTITA DJECE				
1. Strateški cilj				
POVEĆAN NIVO SOCIJALNE ZAŠTITE DJECE				
1.1. Podcilj				
Unaprijeđeni tehnički kapaciteti relevantnih institucija socijalne zaštite				
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.1.1. Izgraditi dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju	Izgrađen dnevni centar do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo rada i socijalnog staranja • Donatori • Opština Rožaje 	kontinuirano 2012-2017	500.000,00€
1.1.2. Obezbediti posebne i adekvatno opremljene prostorije za susrete roditelja i djece u okviru Centra za socijalni rad.	Izgrađena prostorija u okviru Centra za socijalni rad do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo rada i socijalnog staranja • Cenar za socijalni rad za opštinu Rožaje 	kontinuirano 2012-2017	7.000,00€
1.2.3 Izgradnja kose rampe na svim javnim	Izgrađena kosa rampa u svim JU	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012-2017	50.000,00€

ustanovama		• Donatori		
1.2. Podcilj	Poboljšani ljudski kapaciteti relevantnih institucija socijalne zaštite			
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.2.1. Uspostaviti savjetovaništa za roditelje, posebno razvojno savjetovanište za roditelje djece sa teškoćama u razvoju	Otvoreno savjetovanište	<ul style="list-style-type: none"> • Dom zdravlja • Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje 	2013	10.000,00€
1.2.2. Organizovanje obuke za profesionalce koji rade za djecu i sa djecom, o prepoznavanju djece žrtava zanemarivanja i zlostavljanja	Organizovano najmanje 5 obuka za najmanje 15 profesionalaca koji rade sa djecom i za djecu do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Ministarstvo rada i socijalnog staranja • Ministarstvo prosvjete i sporta • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	15.000,00€
1.3. Podcilj	Rad na uspostavljanju mreže hraniteljskih porodica			
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.3.1. Razmatranje politike sprečavanja institucionalizacije djece i dati prioritet porodičnom okruženju-hraniteljstvo	Povećan broj hraniteljskih porodica za 30% u odnosu na postojeći broj	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje 	kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.4. Podcilj	Poboljšati položaj samohranih majki			
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.4.1. Povećati broj programa podrške samohranim majkama (psihosocijalna podrška, pomoć u zapošljavanju, dokvalifikacija i prekvalifikacija..)	Do kraja realizacije LPAD sprovedeno 5 programa podrške samohranim majkama	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje 	Kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.5. Podcilj	Smanjenje broja djece u sukobu sa zakonom			
1.5.1. Stvoriti preduslove za implementaciju vaspitnog naloga i ostalih alternativnih mjera i sankcija za	Formirana mreža organizacija u kojima se može izvesti mjera rada u javnom	<ul style="list-style-type: none"> • CSR Rožaje • Osnovni sud • Osnovno državno tužilaštvo • Ministarstvo 	2012-2013	2.000,00€

maloljetnike u sukobu sa zakonom	interesu za maloljetnike u sukobu sa zakonom Obučena najmanje 2 posrednika za posredovanje između zrtve i maloljetnog počinioca krivičnog djela	rada i socijalnog staranja • Centar za posredovanje Crne Gore		
1.5.2. U okviru CSR sprovoditi porodično savjetovanje za porodice i djecu u riziku	Najmanje jedan soc. Radnik obucen za porodicno savjetovanje i rad sa djecom u riziku	• CSR Rožaje	2012	1.000,00€

U k u p n o: 6.050.000,00€

4. STANJE U SEKTORU BEZBIJEDNOSTI DJECE

Stanje bezbijednosti djece na nivou opštine je zadovoljavajuće. Službenici policije ispostave Rožaje u sklopu zaduženih reona obavljaju I poslove školskog policajca, zaduženi su I za bezbijednost u saobraćaju. Ne postoje posebni program za zaštitu djece od pojedinih oblika nasilja, ali službenici postupaju po svim prijavama I kada su djeca učesnici postupka angažovani su radnici Centra za socijalni rad.

Od 2006 do 2011 godine evidentirano je: jedan slučaj gdje je učenik bio zlostavljan od strane učitelja, 5 slučajeva krivičnih djela gdje su maloljetnici žrtve nasilja u porodici, 38 slučajeva pestupnici maloljetnici- izvršioi krivičnih djela, 2 krivična djela nedozvoljeno držanje oružja gdje su izvršioi maloljetnici dok nije registrovan nijedan slučaj maloljetnih uživaoca opojnih droga, prostitucije I trgovine djecom⁹.

Uz veći dio gradskih ulica napravljena je pješačka staza, tako da djeca dolaze do škole "M. Pećanin", Gimnazije I Srednje stručne škole stazom. Staza nije izgrađena samo do škole "25. Maj" u gradskom području. Prilaz školama na seoskom području uglavnom je bezbijedan jer se škole nalaze na području sa manje frekventnim saobraćajem. Do škole u Baću djeca dolaze prolazeći jednim dijelom magistralni put Rožaje- K. Mitrovica ali je izgrađena pješačka staza što olakšava bezbijedno kretanje djece. Trenutno najveći problem po bezbijednost djece predstavlja prilaz školi "Bratstvo I jedinstvo" na Skarepači, do koje djeca iz sela Kalača, Koljena, Seošnice I Radeve Mahale dolaze magistralnim putem Berane – Rožaje pješke, pa bi pješačke staze bila prioritet. Problem je I što u blizini škola nema horizontalne signalizacije i adekvatnog parking prostora, pa se auta parkiraju na pješačkim stazama. Bez obzira na neadekvatne

⁹ Podaci MUP I JU Ispostava Rožaje

uslove za vožnju i opasnost po djecu, vozači brzo voze i ne usporavaju kada prolaze pored škola.

Djeca najčešće prepoznaju vršnjačko nasilje kao problem. Ističu da se najčešće napadaju oni slabiji i povučeniji. Odnos povjerenja između djece i službenika policije, ali i nastavnika nije u dovoljnoj mjeri izgrađen, što uslovljava veći stepen trpljenja nasilja i ćutanja o nasilju. Takođe ističu, da se od strane odraslih minimiziraju njihovi problemi i različiti oblici nasilja koje trpe, što kod djece često prouzrokuje prihvatanje nasilja kao uobičajenog društvenog ponašanja.

BEZBIJEDNOST DJECE				
1. Strateški cilj				
UNAPRIJEDJENA BEZBIJEDNOST DJECE U OPŠTINI ROŽAJE				
1.1. Podcilj				
Povećana bezbjednost djece u saobraćaju				
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.1.1. Izgradnja pješačke staze u ul. „29. novembar“	Izgrađena pješačka staza u ul. „29. novembar“	• Opština Rožaje	2012	240.000,00€
1.1.2 Izgradnja pješačke staze u ul. „R. Burđzevića“	Izgrađena pješačka staza u ul. „R. Burđzevića“	• Opština Rožaje	2012	450.000,00€
1.1.3. Izgradnja pješačke staze Dedeići-Skarepača-Kalače 5km	Izgrađena pješačka staza Dedeići-Skarepača-Kalače	• Opština Rožaje	2015-2016	200.000,00€
1.1.4 Izgradnja pješačkog trotoara od zelenskog mosta do raskrsnice puta za Peć	Izgrađena pješački trotoar od zelenskog mosta do raskrsnice puta za Peć	• Opština Rožaje	2012-2017	300.000,00€
1.1.5 Izgradnja pješačkog trotoara u ul. „30. Septembar“	Izgrađena pješački trotoar u ul. „30. Septembar“	• Opština Rožaje	2012-2017	500.000,00€
1.1.6. Uraditi horizontalnu i vertikalnu signalizaciju na prilazima svim školama	Uradjena horizontalna i vertikalna signalizacija na prilazima svim školama u opštini postavljanje ležećih policajaca na ulicama	• Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori	kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.1.7 Izgradnja pješačkog trotoara u MZ Bać	Izgrađen pješački trotoar u MZ Bać	• Opština Rožaje	2012	10.000,00€
1.2. Podcilj				
Unaprijeđeno stanje u ljudskim resursima relevantnih institucija za sprečavanje nasilja nad djecom				
Aktivnosti	Indikatori	Odgovorna	Vremenski	Finansijska

	uspješnosti	strana	okvir	procjena
1.2.1. Razviti programe „škole za roditelje“	Najmanje 30 polaznika godišnje	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole 	Kontinuirano 2012-2017	7.000,00€
1.2.2 Formirati multidisciplinarni tim za prevenciju i zaštitu od nasilja u porodici, i stvoriti uslove za njegovo djelovanje, te na taj način implementirati obaveze definisane Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.	Formiran multidisciplinarni tim	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • MUPiJU Ispostava Rožaje • Centar za socijalni rad 	2012	1.000,00€
1.2.3. Stvoriti uslove za uspostavljanje Centra za podršku djeci i porodici žrtvama porodičnog nasilja sa smještajnim kapacitetima.	Otvoren Centar	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • CSR 	Kontinuirano 2012-2017	1.000.000,00€
1.2.4. Obezbjediti neophodnu edukaciju o vrstama, oblicima, prevenciji i zaštiti nasiljem ugrožene djece, na svim nivoima i unutar svih relevantnih institucija (policije, socijalne, zdravstvene i obrazovne institucije)	Do kraja realizacije LPAD sprovedeno 10 programa o vrstama, oblicima, prevenciji i zaštiti nasiljem ugrožene djece, na svim nivoima i unutar svih relevantnih institucija (policije, socijalne, zdravstvene i obrazovne institucije)	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • MUPiJU Ispostava Rožaje • Centar za socijalni rad • Dom zdravlja 	Kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.2.5. Sprovoditi programe podizanja nivoa svijesti cjelokupne zajednice u cilju prepoznavanja problema nasilja nad djecom, prevencije i efikasnije društvene reakcije	Do kraja realizacije LPAD sprovedeno 10 programa o podizanju nivoa svijesti cjelokupne zajednice u cilju prepoznavanja problema nasilja nad djecom, prevencije i efikasnije društvene reakcije	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • MUPiJU Ispostava Rožaje • Centar za socijalni rad • Dom zdravlja • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.2.6. Poboľšati neposrednu saradnju stručnih saradnika,	Organizovanje najmanje 2 godišnja sastanka	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole 	Kontinuirano 2012-2017	1.000,00€

predmetnih nastavnika i uprave škole, stručnih službi i školskih policajca kako bi se što uspješnije sprečilo nasilje u školama.	u cilju razmjene informacija i planiranja budućih koraka	<ul style="list-style-type: none"> • MUPiJU Ispostava Rožaje • Centar za socijalni rad • Dom zdravlja 		
1.3. Podcilj				
Povećan nivo svijesti građana o problemima nasilja na djecom				
Aktivnosti	Indikatori uspješnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.3.1. Sprovesti istraživanja po školama na temu „nasilje u školi (Rasprostranjenost Nasilja u školama u odnosu na vršnjačko nasilje, nastavnik-učenik, učenik-nastavnik)	Sprovedeno istraživanje i program „Škola bez nasilja” u najmanje dvije osnovne i srednje škole	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • NVO 	2012	1.000,00€
1.3.2. U osnovnim i srednjim školama sprovesti programe nenasilne komunikacije, i edukativne programe u cilju suzbijanja nasilja zasnovanog na polu.	Do kraja realizacije LPAD sprovedeno 10 programa o nenasilnoj komunikaciji, i edukativnim programima u cilju suzbijanja nasilja zasnovanog na polu.	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	10.000,00€
1.3.3. Sprovesti akcije u zajednici koje bi trebale doprinijeti smanjenju dostupnosti oružja, narkomanije, prostitucije i maloljetničke delikvencije.	Jedna kampanja godišnje	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • MUPiJU Ispostava Rožaje • Centar za socijalni rad • Dom zdravlja • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	5.000,00€
1.3.4. Sprovesti kampanje na nivou zajednice u cilju senzibilizacije roditelja po pitanju različitih nasilnih „vaspitnih mjera“	Realizovano najmanje 2 kampanje na godišnjem nivou	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	10.000,00€

Ukupno : 2.765.000,00€

5. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Zaštita životne sredine podrazumijeva skup različitih postupaka i mjera koji sprečavaju ugrožavanje životne sredine s ciljem očuvanja biloške ravnoteže. Ekološka odbrana je multidisciplinarna i treba da predstavlja trajnu obavezu svih članova društva.

Posljedice zagađenja životne sredine su globalne a izvori lokalni. Zbog toga treba da najprije radimo na podizanju nivoa svijesti kod građana opštine Rožaje o važnosti zdrave životne sredine. Imamo odlične prirodne predispozicije za to.

Jedan od uočenih problema je nepostojanje savremene deponije. U toku su pripreme za izgradnju nove gradske deponije koja će biti savremeno opremljena. Takođe bi doprinijelo zaštiti životne sredine izgradnja tzv. Zelenih ostrva gdje bi se vršilo selektivno odvajanje otpada.

Drugi problem je što se otpadne vode odlažu u rijeku Ibar. Oko 30% naselja nije pokriveno kanalizacionom mrežom. Petogodišnjim planom Opštine predviđeno je da se uradi kolektor za otpadne vode koji bi doprinio zaštiti životne sredine.

Među djecom ali i u cjelokupnoj zajednici je prepoznat nizak stepen ekološke svijesti. Izuzetno je malo ekoloških akcija u zajednici. Ne postoje ekološke sekcije u školama.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE				
1. Strateški cilj	POVEĆAN STEPEN EKOLOŠKE SVIJESTI KOD DJECE I ODRASLIH U OPŠTINI			
1.1.Podcilj	Poboljšanje uslova boravka djece u školama i školskim dvorištima			
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena
1.1.1.Organizovati izlete u prirodi, radionice, ekološke volonterske akcije (čišćenje parkova, školskih dvorišta, pošumljavanje itd.)	Organizovane po 2 akcije godišnje u svim osnovnim i srednjim školama do kraja LPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • NVO 	Kontinuirano 2012-2017	20.000,00€
1.1.2. Izmjestiti kontejnere iz dvorišta škola	Izmješteni kontejneri iz dvorišta svih škola u opštini	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • JP Komunalno • Škole 	2012	1.000,00€
1.1.3. Urediti zelene površine i pješačke staze	Uređene zelene površine i pješačke staze u gradu i na prilazima seoskim školama	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • JP Komunalno 	Kontinuirano 2012-2017	15.000,00€

U k u p n o: 36.000,00€

6. SPORT, KULTURA I SLOBODNO VRIJEME

Slobodno vrijeme je preduslov za brojne aktivnosti djece. Iako je Rožaje mala opština koja ne nudi puno izbora naša djeca pokazuju kreativnost I zanimanje za razne vrste sportova, radio emisije, folklore, umjetnost....

Na teritoriji opštine Rožaje postoje sportski klubovi čiji članovi su postizali zavidne rezultate na regionalnim, državnim I svjetskim takmičenjima. Imamo fudbalski, košarkaški, kik-boks, džudo, stonoteniserski, šahovski, planinski, auto-moto, skijaški, rukometni, paraglajding, biciklistički klub, kao I više karate I odbojkaških klubova. Takođe postoji I SRD gluvih .

Lokalni Radio Rožaje emituje jednom nedjeljno emisije za djecu. Njih uređuju I vode djeca iz srednjih škola na svoj način. Teme koje obrađuju su dešavanja u školi tokom sedmice, sport, muzika, kultura. Često imaju goste u studiju profesore I učenike.

Na lokalnoj televiziji TV APR emituje se emisija "Naše škole" koja prati dešavanja u osnovnim I srednjim školama. Takođe se emituju I obrazovne emisije o djeci sa teškoćama u razvoju I uslovima za rad sa njima kod nas. Angažovani su saradnici iz srednjih škola koji pripremaju emisije.

Kao posebna JU u Rožajama postoji Centar za kulturu. Njegove aktivnosti su brojne, među najznačajnijim su:

- gostovanje pozorišnih predstava za djecu,
- festival dječije pjesme „ ZLATNA PAHULJA”,
- folklorni ansambl"Centra za kulturu Rožaje „- dječiji ansambl koji okuplja oko 80-toro djece,
- dječiji hor koji okuplja 40 djece,
- plesna grupa „Pahulja” 50 djece,
- biblioteka- dječije odjeljenje,
- organizovanje izložbi slika,
- promocije knjiga.

Što se tiče prostornih kapaciteta, za svaki kulturni sadržaj Centar za kulturu ima posebne prostorije i dobre uslove za rad.

Takođe kao posebne javne ustanove postoje Zavičajni muzej I sportski centar. Muzej ima zavidnu kolekciju eksponata, a sportski centar moderno opremljenu dvoranu, fudbalski stadion, dva pomoćna stadiona.

Tokom sprovedenih fokus grupa definisali su se i mnogi nedostaci za kvalitetno provođenje slobodnog vremena. U Rožajama nema dovoljno kulturnih dešavanja, posebno ne onih prilagođenih djeci i mladima. Rijetki su muzički događaji. Nema alternativnih programa, koji bi djeci ponudili mogućnost da iskažu svoja interesovanja, mogućnosti i talente. U okviru NVO izuzetno je malo kreativnih programa za sve kategorije djece. Mali broj nastavnika za svoje učenike realizuju programe dramskih sekcija. Nema školskih priredbi, muzičkih ni plesnih sekcija. Nedovoljno je izleta i eskurzija. Djeca ne poznaju ni svoju okolinu a kamo li svoju zemlju Crnu Goru. U sportskim klubovima se plaća članarina tako da su nedostupni znatnom broju siromašne djece.

SPORT, KULTURA I SLOBODNO VRIJEME				
1. Strateški cilj		POBOLJŠANJE KVALITETA SLOBODNOG VREMENA DJECE U OPŠTINI		
1.1. Podcilj		Poboljšani kulturni i sportski sadržaji za djecu u opštini		
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijsk Procjena
1.1.1. Obogatiti kulturnu ponudu sadržajima prilagođenim djeci	Najmanje 2 kulturne manifestacije godišnje	<ul style="list-style-type: none"> Opština Rožaje škole 	kontinuirano 2012-2017	30.000,00€
1.1.2. U školama promovisati sekcije poput dramskih, recitatorskih, sportskih, plesnih, muzičkih i naučnih.	U svakoj školi pokrenute 3 sekcije do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> Opština Rožaje Škole Ministarstvo prosvjete i nauke 	2015-2016	15.000,00€
1.1.3. Formirati školske sportske klubove za djevojčice i promovisati njihovo učešće u različitim sportskim aktivnostima.	Formirano 2 kluba u svakoj školi	<ul style="list-style-type: none"> Škole 	kontinuirano 2012-2017	50.000,00€
1.2. Podcilj		Unaprijediti prostorne kapacitete za rekreaciju djece		
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska Procjena
1.2.1. Adaptirati postojeće prostorne kapacitete namijenjene najmladjima, urediti škole i školska dvorišta i igrališta, srediti zelene površine i opremiti ih potrebnim mobilijarom za rekreaciju djece.	Preuređena dvorišta u svim osnovnim i srednjim školama do kraja realizacije LPAD	<ul style="list-style-type: none"> Opština Rožaje Škole 	Kontinuirano 2012-2017	100.000,00€

1.2.2	Izgradnja školskog igrališta u MZ Klanac	Izgrađeno školsko dvorište u MZ Klanac	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole 	2012	55.000,00€
1.2.3	Izgradnja školskog igrališta u MZ Besnik, MZ Kalače i MZ Lučice	Izgrađena školska igrališta u MZ Besnik MZ Kalače i MZ Lučice	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole 	2012-2017	200.000,00€
1.2.4	Ograđivanje školskog dvorišta OŠ „Bratstvo-jedinstvo” Skarepača	Ograđeno dvorište u OŠ „Bratstvo-jedinstvo”	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Donatori • Škola 	2012-2017	50,000.00€
1.2.5	Izgradnja pomoćnog stadiona br.2 na B.brdu (nastavak radova)	Izgrađen pomoćni stadion br.2 na B.brdo	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012	50,000.00€
1.2.6	Izgradnja aneksa školske zgrade i fiskulturne sale u OŠ. „Bać ”	Izgrađen aneks školske zgrade i fiskulturne sale u OŠ.„Bać”	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012	50,000.00€
1.2.7	Izgradnja mjesnog doma u MZ Biševo (Mukovići)	Izgrađen mjesni dom u MZ Biševo (Mukovići)	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • 	2012	25,000.00€
1.2.8	Izgradnja tribina na fudbalskom stadionu na B. Brdu	Izgrađena južna tribina na fudbalskom stadionu na B.brdu	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012	420,000.00€
1.2.9	Izgradnja olimpijskog bazena na B. Brdu	Izgrađen olimpijski bazen na B.brdu	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012-2017	2,000,000.00€
1.2.10	Izgradnja teniskih terena i trim staza na B.brdu	Izgrađeni teniski tereni i trim staze na B.brdu	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	2012-2017	200,000.00€
1.3. Podcilj		Povećan nivo svijesti roditelja i djece o mogućnostima poboljšanja kvaliteta slobodnog vremena			
Aktivnosti	Indikatori uspjehnosti	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Finansijska procjena	
1.3.1. Podici nivo svijesti djece i odraslih u zajednici o značaju volonterskog rada.	2 kampanje godišnje u svim školama 2 volonterska kluba u svim školama	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • NVO 	2012	10.000,00€	
1.3.2. Organizovati zajedničke volonterske akcije	Organizovane 2 volonterske akcije godišnje u svim	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje 	Kontinuirano 2012-2017	500,00€	

roditelja i djece	osnovnim i srednjim školama	<ul style="list-style-type: none"> • Škole • NVO 		
1.3.3. Po školama osnovati volonterske klubove, i animirati djecu na humanitarne akcije	Osnovano 2 volonterska kluba u svim osnovnim i srednjim školama	<ul style="list-style-type: none"> • Opština Rožaje • Škole • NVO 	2012	100,00€
1.3.4 Sprovođenje programa unapređenja „Sporta za sve“	Sproveden program unapređenja „Sporta za sve“	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo prosvjete i sporta • Opština Rožaje 	2012-2016	1.500,00€

U k u p n o: 3.257.100,€

MONITORING I EVALUACIJA

Monitoring i evaluaciju obavljaće članovi Međusektorskog tima koji su radili na Lokalnom planu akcije za djecu. Metode koje će se koristiti u ovom procesu uskladiće se s predviđenim aktivnostima na realizaciji ciljeva utvrđenih ovim dokumentom. Realizatori predviđenih aktivnosti koristiće upitnike, fokus grupe, intervju, liste evidencije, statističke podatke i druge metode koje će poslužiti da se na odgovarajući način prati i procjenjuje uspješnost realizacije aktivnosti.

Prilikom sprovođenja procesa monitoringa i evaluacije vodiće se računa o više vrsta indikatora (kvantitativni, kvalitativni, finansijski...). Indikatori uspjeha sadržani su u tabelama za pojedine oblasti i na jasan način daju smjernice za procjenjivanje stepena ostvarenih promjena u realizaciji planiranih strateških ciljeva.

Svim institucijama i organizacijama dostaviće se Lokalni plan akcija za djecu i biće pozvane da dostavljaju sve relevantne informacije iz oblasti svog djelovanja Sekretarijatu za kulturu i društvene djelatnosti Opštine Rožaje u skladu sa planiranim aktivnostima i definisanim indikatorima.

Praćenje ostvarivanja planiranih aktivnosti u Lokalnom planu akcija za djecu će biti permanentno.

Procjenjivanje uspješnosti radiće se najmanje jednom godišnje. Nalazi evaluacije će poslužiti za revidiranje postavljenih ciljeva i aktivnosti i unapređenje cijelog procesa.

REALIZACIJA LOKALNOG PLANA AKCIJA ZA DJECU

Realizacija LPAD treba da doprinese:

- Osnaživanju djece i njihovih porodica za participaciju u stvaranju lokalne politike

i prakse zaštite djece i socijalnih usluga za djecu, osnaživanju profesionalaca koji rade s djecom, da prepoznaju značaj i da omoguće uključivanje djece i njihovih porodica u planiranje, sprovođenje, praćenje i reviziju LPA novih usluga predviđenih planom,

- Osnaživanju relevantnih predstavnika lokalnih vlasti da podrže uključivanje djece i njihovih porodica u kreiranje politike socijalne zaštite djece.
- Djeca i porodice će biti uključeni u proces donošenja, realizaciju, praćenje realizacije LPAD
- Za praćenje realizacije Lokalnog plana akcije za zaštitu djece biće zadužen Međusektorski tim u kojem su članovi predstavnici svih institucija zaduženih za djecu; Opštine, nevladinih organizacija, roditelja i djece.

Zadaci Međusektorskog tima za Lokalni plan akcije za djecu su:

- Nadzor realizacije Lokalnog plana akcije za djecu,
- Godišnja revizija Lokalnog plana akcije za djecu,
- Podsticanje saradnje među davaocima usluga,
- Redovno izvještavanje Skupštine opštine Rožaje,
- Donošenje plana prikupljanja dodatnih sredstava za ostvarivanje LPAD.

Neophodno je imenovati **LOKALNOG KOORDINATORA** za zajednički rad na zaštiti djece. Lokalni koordinator je član međusektorskog tima, njegovim imenovanjem Opština Rožaje osigurava održivost Lokalnog plana akcije za zaštitu djece.

Zadaci Lokalnog koordinatora:

- Koordinacija rada svih institucija,
- Sakupljanje podataka iz godišnjih izvještaja institucija,
- Praćenje i evaluaciju implementacije Lokalnog plana akcije za djecu,
- Koordinaciju sa Savjetom za mlade u Opštini Rožaje.

Neophodno je da sve institucije potpišu Protokole o saradnji kojima se definiše međusobna saradnja, procedure i nadležnosti.

INFORMISANJE JAVNOSTI

Predstavnici institucija, članovi Međusektorskog tima za LPAD i Lokalni koordinator za zajednički rad na zaštiti djece redovno informišu javnost preko medija o svojim aktivnostima. Djeca se aktivno uključuju u saradnju s medijima u sklopu aktivnosti dječjih video grupa i ostalih promotivnih aktivnosti.

PARTICIPACIJA DJECE I NJIHOVIH PORODICA

Djeca i porodice (članovi porodica) moraju biti permanentno i aktivno uključeni u realizaciju i reviziju LPAD. Kroz radionice, diskusije, javne rasprave, fokus grupe, participaciju djece i porodica.

FINANSIJSKA SREDSTVA ZA IMPLEMENTACIJU LPAD

Podrška realizaciji Lokalnog plana akcije za djecu će se obezbjediti dijelom iz sredstava budžeta Opštine Rožaje, a u skladu s mogućnostima za periodu 2011-2016.god.

Dodatna neophodna sredstva će biti obezbjeđena iz donacija, relevantnih fondova, resornih ministarstava i javnih ustanova.

IMPLEMENTACIJA LPAD

Opština Rožaje se obavezuje da preduzme sve potrebne aktivnosti i mjere u cilju implementacije Lokalnog plana akcije za djecu.

Da bi se obezbijedio kontuiran rad na sprovođenju LPAD Opština Rožaje će u organizacionoj strukturi opštinskih organa i službi institucionalizovati LPAD za djecu kroz imenovanje lokalnog koordinatora u čijoj će nadležnosti biti svakodnevni rad na promovisanju ciljeva utvrđenih LPAD kao strateškom dokumentu, preduzimanje mjera i aktivnosti u cilju podsticanja odgovornih subjekata da se aktivnosti utvrđene planom sprovedu i da se zajednica u cjelini posveti realizaciji LPAD.

Sekretarijat za kulturu i društvene djelatnosti dužan je da Skupštinu opštine i predsjednika Opštine po potrebi a najmanje jednom godišnje izvještavaja o procesu

realizacije LPAD i predlažu mjere u tom pravcu, na osnovu informacija koje dobije od lokalnog koordinatora koji je zaposlen u Sekretarijatu.

U proces implementacije LPA neophodno je uključiti što širi krug djece i to kroz organizovane oblike njihovog djelovanja što bi sigurno znatno pospješilo uspješnost realizacije LPAD i otvorilo mogućnosti za kreiranje novih ideja i projekata čijom realizacijom bi se dao doprinos da se ostvari zacrtani cilj „Svjet po mjeri djeteta“.

U tom pravcu na nivou Opštine treba formirati Dječji parlament koji bi se bavio pitanjima i problemima od značaja za položaj i prava djece i ukupan ambijent u kojem djeca žive i predlagao nadležnim organima i službama prioritete problema i pitanja koja treba rješavati i način njihovog rješavanja.

Dječji parlament treba da ima važnu ulogu u procesu pospješivanja i praćenja implementacije LPA za djecu. Dječji parlament bi trebao da broji do 30 članova a činili bi ga izabrani predstavnici djece u osnovnim i srednjim školama uzrasta do 15 godina. U sastav Dječjeg parlamenta potrebno je obezbijediti adekvatnu zastupljenost marginalizovanih grupa (djeca sa smetnjama u razvoju, RAE, izbjegla i raseljena lica i sl.).

TIM KOJI JE RADIO NA IZRADI LPAD

Procesom izrade LPAD rukovodio je menadžment tim koji čine: Safet Feleć, predsjednik SO Rožaje, Dr Miloš Bulatović odbornik, Šabo Luboder samostalni savjetnik u Službi glavnog administratora.

Na izradi LPAD radio je medjusektorski tim sastavljen od predstavnika institucija koje rade za djecu i sa djecom i to:

1. Elisa Nurković, sekretarka za kulturu i društvene djelatnosti u Opštini Rožaje
2. Enisa Avdić, savjetnica za obrazovanje, raseljena lica i NVO u Opštini Rožaje
3. Aida Dedeić, pripravnik u Opštini Rožaje
4. Melida Nurković, pedagoškinja u OŠ „ Mustafa Pećanin“ Rožaje
5. Sanela Pepić, pedagoškinja u Gimnaziji „30. septembar“ Rožaje
6. Muzafer Mujević, direktor OŠ „Bratstvo i jedinstvo“ Rožaje
7. Aida Dacić, stariji policijski komesar za suzbijanje opšteg kriminaliteta MUP I JU- Ispostava Rožaje
8. Dr Husko Bajrović, načelnik dječijeg odjeljenja Doma zdravlja Rožaje
9. Mašo Kalač, direktor Centra za socijalni rad za opštinu Rožaje
10. Ajsela Tutić, direktorica Dječijeg vrtića „ Boško Buha“ Rožaje
11. Ediza Međedović, defektološkinja u NVU „Olakšajmo život djeci sa posebnim potrebama“ Rožaje
12. Mediha Dedeić, izvršna direktorica NVU „Eho“ Rožaje
13. Dacić Ilhana, izvršna direktorica NVU „Bambi“ Rožaje
14. Enida Nurković, predstavnica djece
15. Mirha Tahirović, predstavnica djece

Članovi su bili podijeljeni na podtimove iz oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, bezbjednosti, zaštite životne sredine i sporta, kulture i slobodnog vremena u okviru kojih su vršili istraživanja i dostavljali informacije o trenutnom stanju brige o djeci cjelokupne zajednice.

Na izradi LPAD u okviru raznih istraživanja i organizacije angažovano je više saradnika iz lokalne samouprave, zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite sporta i kulture.

SKRAĆENICE

NVU- nevladino udruženje

LPAD- lokalni plan akcije za djecu

CS- Centar za socijalni rad za opštinu Rožaje